

De kernprincipes

Om naar een duurzamere toekomst te bewegen moeten we de manier waarop we ons verhouden tot elkaar als mensen en de rest van de planeet fundamenteel herzien.

Ons model doet het volgende om dit voor elkaar te krijgen:

- Het baseert zich op de principes van **transformatief leren** - leren dat de transformatie van wereldbeeld en waarden aanmoedigt. Het model benadrukt sociale actie en veranderkracht. Het moedigt docenten aan om normen en structuren die een onduurzame status quo in stand houden tegen het licht te houden.
- Het is gebaseerd op een dieper begrip van planetaire duurzaamheid en rechtvaardigheid. Planetair burgerschap gaat uit van een **ecocentrisch** wereldbeeld waarin mensen zichzelf zien als een deel van het grotere ecosysteem. Mensen met dit wereldbeeld zijn zich bewust van de onderlinge verbondenheid en onderlinge afhankelijkheid van alle delen van het systeem, en streven ernaar om in harmonie te leven met de rest van de natuur.
- **Leren in en met de natuur en de gemeenschap** staat centraal bij het cultiveren van een ecocentrische denkwijze. Het is van cruciaal belang om onze verbinding met de plaats, de natuur en de wereld/planeet waar we deel van uitmaken te herstellen.
- Het hanteert een **holistische** benadering van onderwijs, dat zich richt op het opleiden van de hele persoon (zowel cognitief, sociaal-emotioneel, ethisch en actie-georiënteerd) en opleidt voor de planeet.
- Het erkent dat, gezien de onderling verbonden uitdagingen en snel veranderende wereld, het onderwijs leerlingen in staat moet stellen om te gaan met **complexiteit en onzekerheid**. Het onderwijs moet leerlingen helpen **kritisch te reflecteren** op hun rol in het grotere ecosysteem. Om dit te doen, moet het **inclusief** zijn en een **veelvoud** aan perspectieven, benaderingen en kennis omvatten.

Planetair burgerschap

Het uiteindelijke doel van onderwijs in deze visie is die van het cultiveren van **planetair burgerschap**, dat "een reeks principes, waarden, gewoontes en houding omvat en een nieuwe kijk op de aarde als één gemeenschap" (Gadotti 2008).

Wat de planeet nodig heeft zijn inwoners die:

- Ecologisch kunnen denken en voelen en een ecocentrische mentaliteit hebben.
- Veerkrachtig zijn, authentieke hoop kunnen opbouwen en die kritiek en actie kunnen combineren wanneer ze voor complexe uitdagingen staan.
- De wil, het vermogen en de moed hebben om actie te ondernemen om de gezondheid en het welzijn van het planetaire ecosysteem te beschermen en te herstellen.
- Denkvaardigheden hebben zoals systeemdenken, toekomstdenken en lange-termijndenken.
- Zijn uitgerust voor levenslang leren en actie.

Om dit doel te bereiken moeten de kernprincipes tot leven gebracht worden binnen het curriculum, de pedagogische benadering en in de cultuur en omgeving van de school. Deze folder stelt vragen voor zelfreflectie aan docenten om concreter te maken hoe het model in praktijk kan worden gebracht.

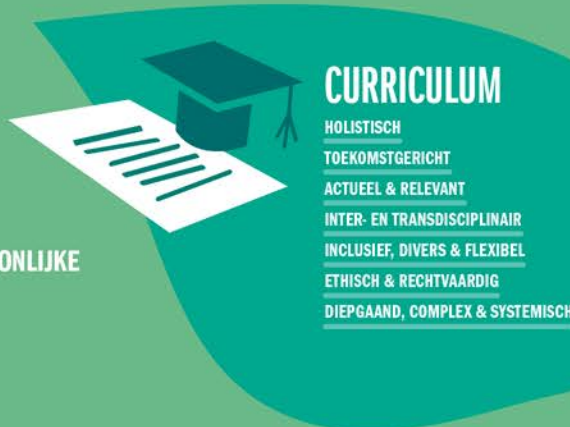

Curriculum

- Hoe holistisch vind ik mijn eigen onderwezen curriculum? Focus ik mij in mijn lessen zowel op kennis, op vaardigheden, op houding als op waarden?
- Hoe toekomstgericht is mijn onderwijs? Welke kennis, vaardigheden, houding en waarden hebben leerlingen nodig om de wereld een mooiere plek te maken? Hoe kan ik er via mijn curriculum voor zorgen dat ik daar aan mee bouw? Hoe kan ik systeemdenken, toekomstdenken en lange-termijn denken een plek geven in mijn curriculum? Hoe kan ik praktische vaardigheden, zoals reparatievaardigheden, regeneratieve-en circulaire vaardigheden een plek geven in mijn curriculum?
- Wat zijn actuele, relevante, lokale en mondiale uitdagingen? Weerspiegelt mijn curriculum deze? Koppel ik mijn lessen aan de actualiteit? Ervaren leerlingen mijn lessen als relevant?
- Hoe kan ik duurzaamheid in mijn curriculum vanuit verschillende invalshoeken en disciplines benaderen? Kan ik hierin samenwerken met andere docenten en vakgebieden? Duurzaamheid is complex. Hoe kan ik er voor zorgen dat leerlingen de samenhang, de verwevenheid en onderlinge afhankelijkheid van verschillende aspecten leren doorgronden?
- Hoe zorg ik ervoor dat er in mijn lessen meerdere perspectieven aan bod komen? Krijgt de natuur zelf weleens een stem in mijn lessen? Laat ik leerlingen vanuit verschillende brillen naar de toekomst kijken?
- Hoe komen leerlingen in mijn vak met ethiek in aanmerking? Welke vraagstukken over ongelijkheid, macht, machtsrelaties, vooroordelen, sociale rechtvaardigheid, klimaat-rechtvaardigheid komen langs in mijn curriculum? Hoe zorg ik ervoor dat leerlingen de overeenkomsten en samenhang tussen die vraagstukken zien?
- Hoe expliciet komen kernoorzaken van onduurzaamheid en klimaatverandering in mijn lessen terug? Werk ik met onderwijsmethoden die bepaalde belangen hebben vanuit de fossiele industrie of het bedrijfsleven?

KERNPRINCIPES

- HOLISME
- ECOCENTRISME
- INCLUSIVITEIT & DIVERSITEIT
- REFLEXIVITEIT
- TRANSFORMATIEF LEREN: PERSOONLIJKE EN SOCIALE TRANSFORMATIE
- PLANETAIRE DUURZAAMHEID & RECHTVAARDIGHEID
- COMPLEXITEIT
- LEREN IN EN MET DE NATUUR & DE GEMEENSCHAP

SCHOOLOMGEVING & -CULTUUR

- SAMENWERKINGSGERICHT
- PRAKTIJGEMEENSCHAPPEN
- DEMOCRATISCH LEIDERSCHAP & PARTICIPATIEVE BESLUITVORMING
- VEILIG, GEZOND & ONDERSTEUNEND
- DIVERS, GELIJKWAARDIG & INCLUSIEF
- INSPRAAK, INITIATIEF, (CO-)LEIDERSCHAP & ACTIE DOOR LEERLINGEN
- SAMEN VORMGEVEN AAN WERKOMGEVING & WERKKLIJMAAT
- FLEXIBELE & ALTERNATIEVE LEEROMGEVING
- ECOLOGISCH DUURZAAM BEHEER VAN DE FYSIEKE OMGEVING & ORGANISATIE
- AANDACHT VOOR DOORLOPENDE PROFESSIONELE ONTWIKKELING

PLANETAIR BURGERSCHAP

- DE WIL & CAPACITEIT OM TRANSFORMATIEF TE HANDELEN OP EEN GEINFORMEERDE, VERANTWOORDELIJKE, ETHISCHE & ECOLOGISCH VERSTANDIGE MANIER
- EMPATHIE, SOLIDARITEIT & ZORGETHIK VOOR (AL HET LEVEN OP) DE PLANEET
- REFLEXIEF, KRITISCH & CREATIEF DENKEN
- SYSTEMISCH DENKEN, COMPLEXE PROBLEEMOPLOSSINGEN, DENKEN OVER DE TOEKOMST
- ECO-GELETTERDHEID
- ACTIEVE HOOP & VEERKRACHT
- EEN LEVEN LANG LEREN

Website: teachersforclimate.nl
Email: contact@teachersforclimate.nl

Pedagogiek & didactiek

- Hoe kan ik leerlingen helpen hun interesses en passies te leren kennen en deze te verbinden aan lokale en wereldwijde uitdagingen?
- Welke strategieën kan ik gebruiken om de voorkennis van leerlingen te activeren? Hoe kan ik het leren voor diverse leerlingen ondersteunen?
- Hoe zie ik die inclusiviteit terug in mijn klaslokaal? Welke stemmen zijn gepresenteerd op de muren van mijn lokaal/school?
- Welke verbindingen kan ik maken naar andere vakken om leerlingen complexe materie te helpen begrijpen? Welke mogelijkheden kan ik creëren voor leerlingen om de kennis en vaardigheden die ze in andere vakken hebben opgedaan in mijn lessen te gebruiken? Welke interdisciplinaire leerervaringen/projecten kan ik ontwerpen samen met andere docenten?
- Welke strategieën kan ik gebruiken om leerlingen hun eigen en elkaars aannames en perspectieven te laten zien? Hoe kan ik leerlingen helpen zich met verschillende perspectieven te verbinden?
- Hoe kan ik mijn lessen aan de natuur koppelen? Hoe kan ik mogelijkheden geven aan leerlingen om, zelfs in een stedelijke setting, de natuur te ervaren? Hoe kunnen we hen helpen zelf de waarde van natuurlijk leven te ontdekken?
- Hoe voed ik nieuwsgierigheid en een onderzoekende houding? Hoe kan ik leerlingen helpen goede vragen te stellen?
- Hoe kan een "hoofd, hart, handen"-benadering mij helpen om evenwichtige en holistische leerervaringen voor mijn leerlingen te creëren? Met welke onderwijsstrategieën kan ik leerlingen ondersteunen bij het ontwikkelen van sociaal-emotionele vaardigheden? Hoe kan ik hen helpen angst en wanhoop te verwerken, te identificeren waar ze naar verlangen om vervolgens kritisch en creatief denken te gebruiken om mogelijkheden te zien voor actie in die richting?

- Wat voor mogelijkheden kan ik creëren om ervaringsgericht leren te koppelen aan betekenisvolle actie? En met welke groepen om ons heen kan ik samenwerken?
- Welke sociale en ecologische uitdagingen zijn relevant voor onze nabije en verre gemeenschappen? Hoe kunnen we verbinden met de wereld om ons heen om te werken aan relevante veranderings-gerelateerde initiatieven?
- Hoe kunnen digitale omgevingen worden gebruikt om de ervaring van leerlingen te verbeteren en verbindingen te leggen die fysiek niet beschikbaar zijn?

Schoolomgeving & -cultuur

- Hoe verwoorden en modelleren we onze waarden?
- Hoe kunnen we een samenwerkingscultuur creëren/bevorderen?
- Wat zijn onze leiderschapsovertuigingen en -stijlen? Hoe verdelen we leiderschap en creëren we participatieve besluitvormingsprocessen?
- Hoe kunnen we een veilig, gezond en ondersteunend klimaat ontwerpen en behouden? Hoe ondersteunen we experimenteren en leren door middel van vallen en opstaan? Welke systemen van ondersteuning zijn er voor het welzijn van leerlingen en collega's?
- Hoe kunnen we een veilig, gezond en ondersteunend klimaat ontwerpen en behouden? Hoe ondersteunen experimenteren en leren door middel van vallen en opstaan - voor leerlingen en collega's? Welke systemen van ondersteuning zijn er voor het welzijn van leerlingen en collega's?

- Hoe omarmen we diversiteit, gelijkheid en inclusie? Hoe zorgen we ervoor dat geen enkele leerling wordt uitgesloten op grond van zijn kenmerken?
- Hoe stimuleren en ondersteunen we de stem, het initiatief en de actie van leerlingen? Welke mogelijkheden zijn er voor leerlingen voor leiderschap en co-leiderschap? (bijv. betrokkenheid bij klimaatadaptatie- en mitigatie-initiatieven binnen de school als onderdeel van hun formeel en niet-formeel leren).
- Hoe betrekken we de hele schoolgemeenschap bij het vormgeven van ons beleid? Hoe kunnen we samen met studenten nadenken over onze leeromgeving? Hoe kunnen we het klaslokaal uitbreiden naar de gemeenschap en naar de natuur? En andersom: hoe brengen we de natuur en de gemeenschap de school binnen?
- Hoe ecologisch duurzaam zijn onze gebouwen en onze bedrijfsvoering? Hoe kunnen we net zero bereiken? Hoe kunnen we vergroenings- en landschapsinitiatieven ondersteunen? Hoe duurzaam en ethisch zijn de inkoop en het gebruik van onze middelen en diensten?
- Welke mogelijkheden zijn er voor docenten om te professionaliseren op het gebied van duurzaamheid?

Het Teachers for Climate Duurzaamheids-onderwijsmodel

"Wat is duurzaamheidsonderwijs precies?" Dit is een vraag die wij vaak krijgen in onze gesprekken met docenten, leerlingen, schoolleiders en beleidsmakers. We hopen met ons model en deze folder helderheid te scheppen in de doelstellingen, activiteiten en het vocabulaire van docenten in het voortgezet onderwijs die zich bezighouden of willen houden met duurzaam onderwijs. Te vaak nog wordt duurzaamheid gereduceerd tot het plaatsen van een paar zonnepanelen op het dak van het schoolgebouw, of een leuke les over de plastic soep. Er lijkt geen samenhangende visie en structurele aanpak te zijn die de belofte inhoudt om echt de weg vrij te maken voor een duurzame toekomst.

Verschillende modellen (waaronder de Sustainable Development Goals en de Whole School Approach), wensen van leerlingen (o.a. LAKS, Youth for Climate, Fridays for Future), internationaal wetenschappelijk onderzoek en ervaringen van duurzame docenten (de pioniers!) hebben we vertaald naar acht kernprincipes en ondergebracht in een overkoepelend model met als doelstelling: leerlingen opleiden tot planetaire burgers. Dit vertaalt zich naar richtlijnen voor het curriculum, de pedagogiek en didactiek, de schoolomgeving en schoolcultuur.

Wij willen onderwijs inzetten als een route voor een duurzame collectieve toekomst om zo "een vreedzame, rechtvaardige en duurzame toekomst voor iedereen op te bouwen" (UNESCO 2021). Onze kernboodschap is dat er daarvoor grote verschuivingen in wereldbeelden en onderliggende waarden nodig zijn: er is een paradigmaverschuiving nodig in hoe we onze relatie met elkaar als mensen en met de rest van de planeet zien.